

stillede staten, at man ikke reducerede den „danske“ andel til mindre end 25 pct. Ikke desto mindre har A. P. Møllers andel siden 1967 været 20 pct. For nærværende indehaves de øvrige andele af Shell, Texaco og Chevron.

Hvor selskaberne er indregistreret, er i øvrigt mindre væsentligt. Kapitalen har intet fædreland. Vigtigere er bevillingens indhold.

Den eneretsbevilling, staten gav A. P. Møller, er enestående i sin art. Rettighederne blev foræret væk, afgifterne til staten i tilfælde af gevinst er en brøkdel af det normale, forpligtelserne til eftersøgning er forsvindende, kravene til udnyttelse af eventuelle fund er helt ubestemte, staten har ikke betinget sig en virkelig indsigt eller kontrolmulighed, hverken med økonomien eller med efterforskningsvirksomheden. Eneretsbevillingen er ganske enkelt en skandale.

Det var en socialdemokratisk regering, som i 1962 forærede rettighederne til den danske undergrund væk for en periode på 50 år. Efterhånden har alle måttet erkende, at ingen anden stat har indgået en bære tilnærmelsesvis så ufordelagtig aftale på dette område.

Det er på denne baggrund, man skal se den voksende interesse for ændring af eneretsbevillingen.

De forspildte muligheder.

Den første mulighed for en ændring inden for bevillingens rammer indtraf, da den tiårige efterforskningsperiode udløb i 1972. Men de i begyndelsen så skarpe erklæringer fra regeringen endte med en praktisk taget betingelsesløs toårig forlængelse.

En ny mulighed bød sig, da den forlængede efterforskningsperiode udløb i 1974. Herefter var det op til handelsministerens tilsyn at vurdere DUCs aktiviteter og på det grundlag tage stilling til, om betingelserne for bevillingens opretholdelse, henholdsvis en ny forlængelse af efterforskningsperioden, var opfyldt.

Tilsynets rapport, som blev afleveret i oktober 1975, konkluderede, at koncessionen for så vidt angår naturgassen var misligholdt og derfor måtte være bortfaldet:

„Tilsynet finder herefter ikke, at bevillingshaverne kan opretholde deres ret til — i medfør af bevillingens § 2, stk. 5 — at drive efterforsknings- og indvindingsvirksomhed efter naturgas og kondensat.“

A. P. Møller var naturligvis uenig, og det betød, at sagen måtte løses enten ved forhandlinger om ændringer af bevillingen eller ved voldgift.

I to responsa fra justitsministeriets eksperter og to fra kammeradvokaten (november-december

1975) nåede man til samme konklusion som tilsynet: gaskoncessionen måtte være bortfaldet, og staten ville stå meget stærkt i en evt. voldgiftssag herom.

Imidlertid blev der — med tilslutning fra det samlede undergrundsudvalg — først taget skridt til at undersøge, om der kunne opnås en for staten tilfredsstillende forhandlingsløsning.

Baggrunden herfor var bl. a., at en forhandlingsløsning muliggjorde en ændring også af oliekoncessionen, mens en voldgiftssag alene ville berøre gaskoncessionen.

Resultatet blev imidlertid en ny aftale, indgået den 15. juli 1976, som på alle afgørende punkter indebærer statens totale kapitulation over for A. P. Møller og de deltagende olieselskaber.

Den nye aftale.

Staten afstod på forhånd fra at søge afgiftssatserne skærpet for til gengæld at lægge så meget mere vægt på de energipolitiske interesser, den forsyningsmæssige sikkerhed, ressourcebeskyttelsen m. v. Der blev lagt op til kontrol med det indvundne, vetoret over for ilandføring andetsteds end i Danmark, forbud mod gasafbrænding m. v. som betingelse for koncessionens opretholdelse og for forlængelse af efterforskningsperioden for naturgas. Men resultatet er, at DUC har bevaret eneretsbevillingen også for gas, at efterforskningsperioden er forlænget med 10 år, at der ikke er ændret ved de enestående ufordelagtige afgiftssatser til staten, at der ikke er opnået nogen form for kontrol med det indvundne, at afbrænding af gas i stor målestok fortsat kan finde sted, at enhver mulighed for statslig deltagelse er afvist, at DUC fortsat kan nægte at forsyne Tilsynet med kopi af de ekspertvurderinger af borer og fund, som foretages eller indhentes, og at staten har måttet acceptere „højeste bud“ som købevilkår.

Modydelsen.

Hvad staten har opnået til gengæld, er en afståelsesordning for koncessionsarealet, også gældende for olien.

Den faktiske værdi af denne ordning er det meget vanskeligt at vurdere. Afståelsen skal ske efter et bloksystem med fastlagte procenter af hver bloks areal til bestemte terminer, men ordningen omfatter ikke de fund, der gøres, og i øvrigt er det DUC, som suverænt vælger, hvilke dele af blokkene man vil afstå til staten.

Man kan næppe sige andet, end at ordningen kan medvirke til at sikre en nedre grænse for efterforskningsintensiteten. Men denne nedre grænse er sat